

Jaarverslag 2020

Ten behoeve van de deelnemers

8 juni 2021

Project Jaarverslag 2020

Document Ten behoeve van de deelnemers
Status Definitief
Datum 8 juni 2021
Referentie ZZA6500-02/polh/21-108

Projectcode ZZA6500-02
Projectdirecteur drs.ing. J.N. de Koning

Auteur(s) drs.ing. J.N. de Koning
Gecontroleerd door ing. I.J.M. de Beer
Goedgekeurd door drs.ing. J.N. de Koning

Paraaf

Adres Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
pensioenfonds.witteveenbos.nl
KvK 41244136

Uw pensioen hangt op lange termijn af van zeer veel externe factoren zoals rente, inflatie, sterftekansen, economische ontwikkelingen, wetgeving die door het Pensioenfonds niet zijn te beïnvloeden. Uw pensioen is dus geen gegarandeerd product maar een behoudend beleid kan zorgen voor beperkte en aanvaardbare risico's.

© Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos

Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch dan wel met digitale technieken door fotokopieën, opnamen, internet of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

	KERNCIJFERS	5
1	ALGEMEEN	6
2	BELEID EN STRATEGIE	7
3	BESTUURSVERSLAG	8
4	VERMOGENSBEHEER	12
5	HERSTELPLANNEN (2009-2020)	14
6	ONTWIKKELINGEN	15
7	DE PENSIOENREGELING	17
8	BESTUUR	18
9	JAARREKENING (VERKORTE VORM)	20
	Laatste pagina	23
	Bijlage(n)	Aantal pagina's

KERNCIJFERS

Bedragen (in duizenden euro's)	2020	2019	2018	2017
Aantal verzekerden				
actieve deelnemers	1.104	1.014	931	858
gewezen deelnemers	1.070	1.051	975	927
pensioengerechtigden	178	162	156	150
	2.352	2.227	2.062	1.935
Reglementsvariabelen				
toeslag/korting	0 %	0 %	0 %	0 %
opbouwpercentage	1,15 %	1,225%	1,30 %	1,10 %
Pensioenuitvoering				
feitelijke premie	7.805	6.928	6.410	6.126
kostendekkende premie	5.962	6.231	5.917	4.980
uitvoeringskosten	530	453	368	319
uitvoeringskosten per deelnemer (in euro's) ¹	414	385	339	316
uitkeringen	2.164	1.987	1.949	1.779
Vermogenssituatie en solvabiliteit				
technische voorziening pensioenverplichtingen	202.428	173.206	143.397	135.997
TV actieven als % van totale TV	55 %	54 %	54 %	54 %
aanwezig eigen vermogen	-6.344	-1.307	2.034	9.993
minimaal vereist eigen vermogen	8.826	7.520	6.246	5.984
vereist vermogen	273.074	204.178	170.771	162.763
aanwezige dekkingsgraad	96,9 %	99,2 %	101,4 %	107,3 %
vereiste dekkingsgraad	117,1 %	117,9 %	119,1 %	119,7 %
Beleggingsportefeuille				
aandelen	69.141	55.886	50.368	55.806
vastrentende waarden	122.851	113.413	92.335	88.160
totaal beleggingen	191.992	169.299	142.703	143.996
beleggingsopbrengsten	18.329	22.492	-2.961	5.983
Beleggingsperformance				
beleggingsrendement	10,79 %	15,63 %	-1,97 %	4,4 %
beleggingsrendement afgelopen 5 jaar	7,79 %	5,61 %	7,4 %	8,1 %
kosten vermogensbeheer in % van gemiddeld belegd vermogen	0,13 %	0,16 %	0,15 %	0,13 %

¹ Het aantal deelnemers is de som van de actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers.

1

ALGEMEEN

In dit jaarverslag 2020 informeert het bestuur de deelnemers over de ontwikkelingen rond het pensioenfonds Witteveen+Bos in 2020, inclusief de financiële stand van zaken.

Het jaar 2020 werd gedomineerd door de wereldwijde pandemie. Vanaf maart 2020 was de samenleving in de ban van corona en werd ons leven beperkt door de maatregelen die noodzakelijk waren om de verspreiding tegen te gaan. Als directe reactie gingen de beurzen in maart flink onderuit, vooral vanwege de onzekere vooruitzichten op het economisch vlak. Het herstel erna ging echter redelijk voorspoedig, waardoor de schade op de beurzen beperkt is gebleven. De rente bleef vorig jaar lange tijd op een zeer laag niveau, na een daling in de maanden van 2020. Onder meer door stijgende beurskoersen kon uiteindelijk worden voorkomen dat er kortingen dienden te worden doorgevoerd. Minister Koolmees verlaagde (wederom) de drempels, zodat de dreiging van kortingen voor alle fondsen minder groot werd. Het pensioenakkoord (van juli 2019) kreeg in 2020 een verdere uitwerking, waardoor er meer informatie beschikbaar is voor de manier waarop we ons huidige pensioenstelsel gaan ombouwen naar het nieuwe stelsel. Dit moet uiterlijk in 2027 zijn beslag krijgen (voor zover nu bekend).

Het beleggingsresultaat in 2020 was wederom positief (10,8 %) (2019: 15,6 %). Aan de andere kant namen de verplichtingen - vooral door de dalende rente - wederom verder toe. Per saldo leidde dit voor het Pensioenfonds Witteveen+Bos tot een daling van de actuele dekkingsgraad (DG) van 99,2 % naar 96,9 %. De beleidsdekkingsgraad daalde ook, van 98,4 % naar 91,3 %. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraad; deze kan dus stijgen in een jaar terwijl de actuele dekkingsgraad aan het einde van het jaar lager is, als de tussentijdse resultaten hoger liggen.

Einde 2019 kwam het fonds door de daling van de dekkingsgraad weer terug in dekkingstekort en reservetekort. Ook eind 2020 is het fonds nog in dekkingstekort en reservetekort. Het totale vermogen steeg van EUR 171,9 miljoen naar EUR 189,7 miljoen.

In overleg met de werkgever en de Ondernemingsraad zijn in 2020 een aantal parameters en uitgangspunten aangepast, waardoor de opbouw in 2021 - ondanks de zeer lage rente - nog op 1,275 % kon worden bepaald.

Deventer,

Het bestuur,

drs. ing. J.N. de Koning, voorzitter

ing. I.J.M. de Beer, secretaris

ir. P. Hiemstra

ir. L.F.C Steens

ir. S. Delfgaauw

NB: Gezien de wijze van presentatie, dikwijls in verkorte en aangepaste vorm, kan aan de in dit jaarverslag gegeven informatie geen enkel officieel recht worden ontleend.

2

BELEID EN STRATEGIE

2.1 Missie

Pensioenfonds Witteveen+Bos wil voor de (huidige, voormalige en toekomstige) werknemers van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. op betrouwbare, transparante, professionele en kostenefficiënte wijze een zo goed mogelijk pensioen realiseren.

2.2 Visie

Pensioenfonds Witteveen+Bos werkt vanuit dezelfde kernwaarden als Witteveen+Bos, zoals no-nonsense, begrijpelijk, lean and mean, klantgericht, samenwerken met externe partners, snel en effectief handelen.

Het Pensioenfonds is voor en van de deelnemers. Solidariteit is zeer belangrijk; moeilijke maatregelen moeten zo snel mogelijk worden doorgevoerd en bij positieve ontwikkelingen dient dit ten goede te komen aan de deelnemers.

Het Pensioenfonds is transparant ten aanzien van de toezeggingen/verplichtingen en de hardheid daarvan.

2.3 Strategie

Het Pensioenfonds Witteveen+Bos dient klaar te zijn voor de toekomst!

Allereerst geldt natuurlijk dat het Pensioenfonds financieel gezond moet zijn. In die situatie is de kans op een hoge pensioentoezegging het grootst en de kans dat dit ook bereikt wordt groot. Helaas is deze situatie nog niet bereikt en moet er de komende jaren hard aan gewerkt worden om de financiële positie van het Pensioenfonds weer gezond te maken; dit is van doorslaggevend belang.

Diverse ontwikkelingen bedreigen het pensioenstelsel; lage rentes maken de financierbaarheid minder florissant; wettelijke eisen nemen toe; discussies rondom de toekomst van pensioenen in Nederland leiden tot nieuwe keuzes. En daarnaast speelt de politiek ook een rol in de bepaling van de koers. Het enige antwoord hierop is dat het Pensioenfonds zijn zaken prima op orde heeft.

Hierbij gelden enkele aspecten:

- normalisatie van de pensioenregeling; vermijden van overgangsbepalingen; aansluiten bij wat in de pensioenwereld gangbaar is;
- uitbesteding van de pensioenadministratie aan een betrouwbare partner met daarbij een efficiënt administratiesysteem;
- processen binnen het Pensioenfonds standaardiseren, zodat overdracht goed mogelijk is;
- eenvoudige beleggingsstrategie gericht op een goed rendement tegen zo laag mogelijke kosten en risico's;
- deskundigheid van het bestuur waarborgen; dit natuurlijk in relatie tot de voorgaande factoren;
- nieuwe ontwikkelingen goed volgen (IORP2, Wetsvoorstel Toekomst Pensioenen, SFDR).

3

BESTUURSVERSLAG

In 2020 hebben zich diverse gebeurtenissen en ontwikkelingen voorgedaan die hieronder worden toegelicht.

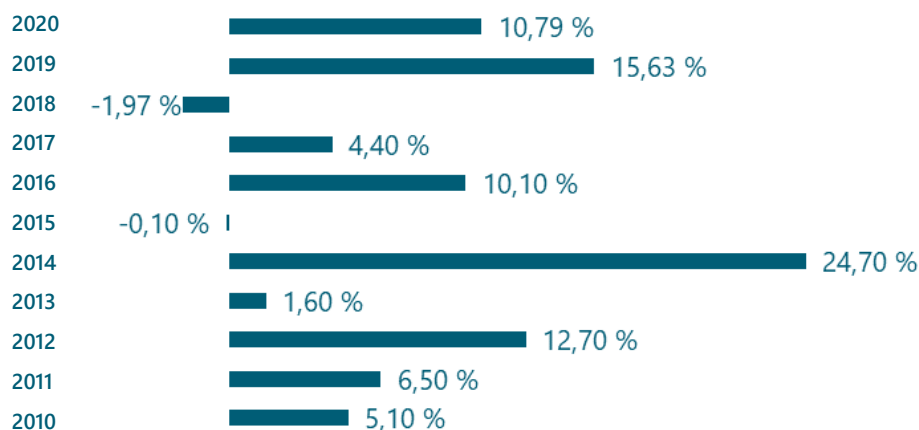
Allereerst geldt dat eind 2020 nog altijd sprake is van een dekkingstekort (waarbij het Eigen Vermogen minder is dan de minimum vereiste waarde).

De actuele dekkinggraad op 31 december 2020 is 96,9 %. De beleidsdekkinggraad (het gemiddelde van de actuele dekkinggraden van de afgelopen 12 maanden) op deze datum is 91,3 %. Dit is lager dan de minimaal vereiste waarde van 104,4 % en lager dan de vereiste dekkinggraad van 117,1 %. Het eerder opgestelde herstelplan is geactualiseerd en ingediend bij De Nederlandse Bank. In het herstelplan is getoetst of binnen tien jaar de vereiste dekkinggraad kan worden bereikt. Gelukkig is dat voor ons Pensioenfonds het geval zonder dat extra maatregelen (zoals korting) nodig zijn. Het herstelplan wordt verderop in dit hoofdstuk toegelicht. De kans op korten blijft echter wel degelijk aanwezig.

Beleggingsrendement

Het rendement op belegd vermogen is in 2020 uitgekomen op 10,79 %. Historisch gezien was 2020 daarmee qua beleggingen een prima jaar (afbeelding 3.1).

Afbeelding 3.1 Rendement op belegd vermogen (in %)

Het totale vermogen van het Pensioenfonds eind 2020 is EUR 189,7 miljoen. Een nadere toelichting is gegeven in hoofdstuk 4 'Vermogensbeheer'.

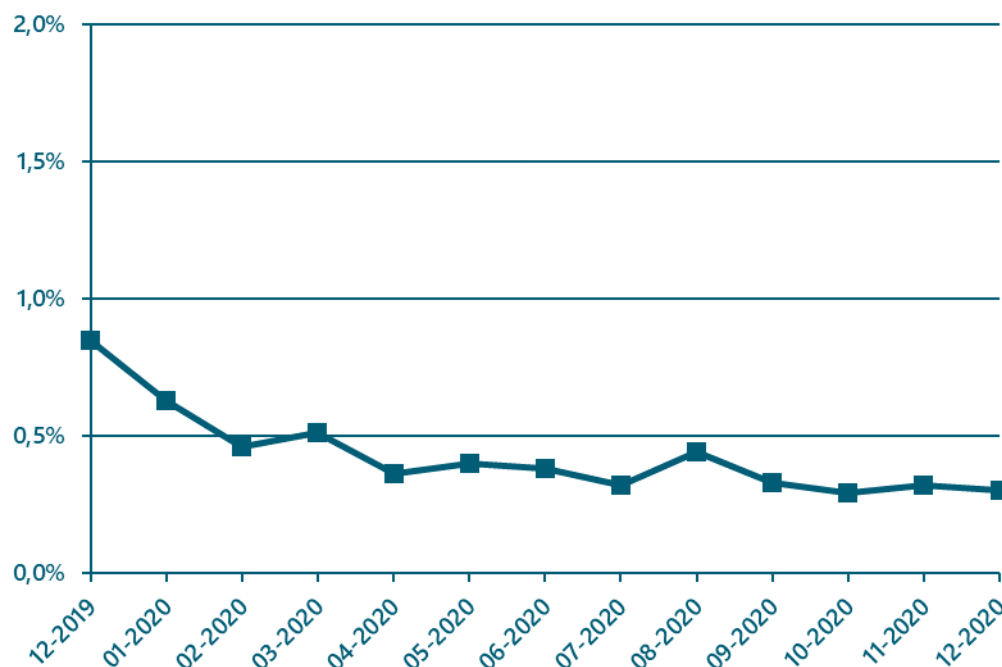
Het rendement is met name het gevolg van positieve ontwikkelingen op de aandelenmarkten en de dalende rente, waardoor beleggers ook hun toevlucht namen tot vastrentende waarden.

Op 31 december 2020 was de feitelijke verdeling aandelen/vastrentend (36 % / 64 %). Dit is binnen de bandbreedte van 5 % vanaf 31,5 / 68,5 % (de strategische mix).

Rente

In 2020 daalde de rente in de eerste maanden van 0,85 % (UFR) en bleef gedurende het hele jaar op een zeer laag niveau. Vanaf maart is de rente steeds lager gebleven dan 0,5 %. Dit had - net als in 2019 - een groot effect op de verplichtingen, die daardoor in 2020 flink stegen. De rente (UFR) eindigde op 31 december 2020 op een niveau van 0,30 %.

Afbeelding 3.2 Nominale rekenrente in 2020

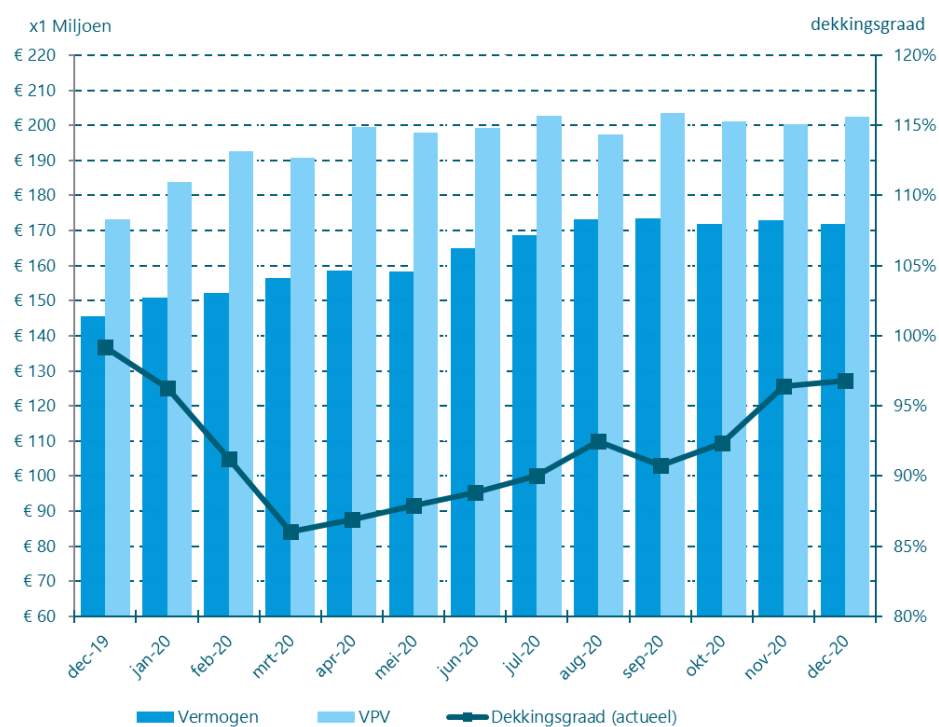
Dekkingsgraad

De rekenrente heeft een aanzienlijke invloed op de dekkingsgraad. Als de rente daalt moeten we meer geld in kas hebben omdat de waarde van de verplichtingen dan toeneemt, aan de andere kant stijgt de waarde van de obligaties. Deze twee effecten zijn echter niet gelijk; de verplichtingen stijgen harder dan de bezittingen. Per saldo daalt dan de dekkingsgraad. Omgekeerd zorgt een stijgende rente voor een afname van de waarde van de verplichtingen; daar staat tegenover dat de waarde van de obligaties daalt. Ook dan geldt dat het effect op de verplichtingen groter is dan het effect op de waarde van de beleggingen.

Een stijging van 0,1 % in de nominale rente, leidt tot een daling van de verplichtingen met circa 2 % die behalve in het geval van systeemwijzigingen, momenteel theoretisch voor circa 35 % teniet wordt gedaan door de daling van de vastrentende waarden. In totaliteit betekent 0,1 % stijging van de rente dus circa 1,3 % stijging van de dekkingsgraad. Het verloop van de dekkingsgraad (donkerblauwe lijn) in 2020 is in afbeelding 3.3 weergegeven.

Afbeelding 3.3 Verloop van de actuele dekkingsgraad in 2020

De actuele dekkingsgraad is in 2020 gedaald van 99,2 % naar 96,9 % met als belangrijkste component de daling van de marktrente (-14,4 %). De daling is gecompenseerd door stijging van de vastrentende waarden en aandelen (+9,1 %) en een wijziging van de grondslagen (+2,5 %).

De beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden) op 31 december 2020 is 91,3 %. Daarmee is er wederom sprake van een dekkingstekort en een reservetekort.

Herstelplan

Jaarlijks wordt onze beleidsdekkingsgraad getoetst aan twee drempelwaarden, het 'minimaal vereist eigen vermogen' (MVEV) en het 'vereist eigen vermogen' (VEV). Voor ons fonds liggen deze waarden in 2020 op respectievelijk 104,4 % en 117,1 %. Omdat de beleidsdekkingsgraad lager is dan deze twee waarden is er sprake van:

- een dekkingstekort (de dekkingsgraad is lager dan het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV));
- een reservetekort (de dekkingsgraad is lager dan het vereist eigen vermogen (VEV)).

De beleidsdekkingsgraad mag vijf jaar achter elkaar niet lager zijn dan het minimaal vereist eigen vermogen én op dat moment mag de actuele dekkingsgraad ook niet lager zijn dan het minimaal vereist eigen vermogen. Wanneer de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen moet deze binnen tien jaar hersteld zijn tot boven het vereist eigen vermogen.

Concreet voor pensioenfonds Witteveen+Bos betekent dit dat:

- eind 2024 de beleidsdekkingsgraad groter moet zijn dan 104,4 %;
- eind 2029 de beleidsdekkingsgraad groter moet zijn dan 117,1 %.

Begin 2021 is het vorige herstelplan geactualiseerd. Het criterium dat binnen tien jaar de vereiste dekkingsgraad kan worden bereikt, is haalbaar zonder het nemen van extra maatregelen.

Opbouw

Vanaf 2019 wordt gerekend met de rente per 31 december van het voorafgaande jaar. De lage rentestand leidt er toe dat met de vaste premie van 27,5 % een opbouw van 1,275 % gerealiseerd kan worden in 2021 (was 1,15 % in 2020).

Deelnemersbestand

Het deelnemersbestand is gegroeid tot 2.352. Deze groei wordt veroorzaakt door een netto toename van het aantal actieve deelnemers (+90), gewezen deelnemers (+19) en gepensioneerden (+16).

In 2020 hebben 39 gewezen deelnemers het fonds verlaten via waardeoverdracht of afkoop.

Tabel 3.1 Deelnemersbestand

	2020	2019	2018	2017
actieven	1.104	1.014	931	858
slapers	1.070	1.051	975	927
gepensioneerden/nabestaanden	178	162	156	150
totaal	2.352	2.227	2.062	1.935

Bestuur

Het bestuur is statutair op orde, maar er wordt gestreefd naar uitbreiding met nog één bestuurslid.

4

VERMOGENSBEHEER

Uitgangspunten

Om de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen, belegt het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze. Hoewel het rendement op het vermogen een hoge prioriteit heeft, staat een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement voorop.

Het Pensioenfonds voert een 'passieve' beleggingsstijl. Dit betekent dat wordt getracht een rendement te behalen gelijk aan de gekozen benchmark-indices.

Het bestuur heeft de beleggingen ondergebracht bij de vermogensbeheerder Vanguard en - sinds december 2018 - bij Syntus Achmea. Vanguard is een coöperatieve onderneming zonder winstoogmerk; de eventuele winsten worden vertaald naar kortingen van de tarieven. Derhalve zijn zij één van de goedkoopste indexbeleggers. De keuze voor indexbeleggen is door het bestuur reeds in 2005 gemaakt. De ervaringen hiermee zijn sindsdien gunstig. Sinds december 2018 is een klein deel van de portefeuille (circa 5 %) belegd in hypotheek (Syntrus Achmea). Die bieden een rendement dat iets hoger is dan staatsobligaties, tegen een aanvaardbaar risico. In 2020 is het deel hypotheek uitgebreid tot circa 10 % van de portefeuille.

Het beschikbare vermogen wordt verdeeld in de verhouding 68,5 : 31,5 over vastrentende waarden en aandelen.

De opbrengsten van de beleggingsportefeuille (verkopen, aflossingen, coupons, dividend) worden binnen de indexfondsen herbelegd.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden (obligaties) zijn ondergebracht bij Vanguard in de indexfondsen:

- Vanguard 20+ Year Euro Treasury Index Fund;
- Vanguard Euro Government Bond Index Fund.

De verhouding tussen beide fondsen wordt zo gekozen dat de renteafdekking ongeveer 35 % bedraagt. Tezamen bedraagt het 85 % van de vastrentende waarden.

De hypotheek (ook onderdeel van de vastrentende waarden), zijn ondergebracht bij Syntus Achmea (15 % van de vastrentende waarden).

Aandelen

De aandelen zijn ondergebracht bij Vanguard door beleggingen in diverse indexbeleggingsfondsen:

- Vanguard Emerging Markets Stock Index Fund 12 %;
- Vanguard Global Stock Index Fund (Euro hedged) 88 %.

Aanpassing renteafdekking

Als de rente verandert, heeft dat gevolgen voor het fonds. Een lagere rente betekent dat de verplichtingen hoger worden. Aan de andere kant zal de waarde van de portefeuille ook veranderen. Het effect is echter niet gelijk en we noemen dat het renterisico, wat zichtbaar is in de dekkingsgraad. Om dat (deels) af te dekken hanteren we de renteafdekking.

Als de rente afdekking 50 % is, betekent het dat de veranderingen in dekkingsgraad ten gevolge van veranderingen in de rente (die een toe- of afname in de verplichtingen veroorzaakt) voor 50 % gecompenseerd zouden moeten worden door veranderingen in de waarde van de beleggingen. Geconstateerd is dat de renteafdekking zich bij de huidige situatie op de kapitaalmarkten moeilijk nauwkeurig laat voorspellen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de onmogelijkheid om met de gehanteerde afdekkingsstrategie (via de duratie van de vastrentende beleggingen) de schommelingen in de waarde van de verplichtingen helemaal 1:1 te volgen.

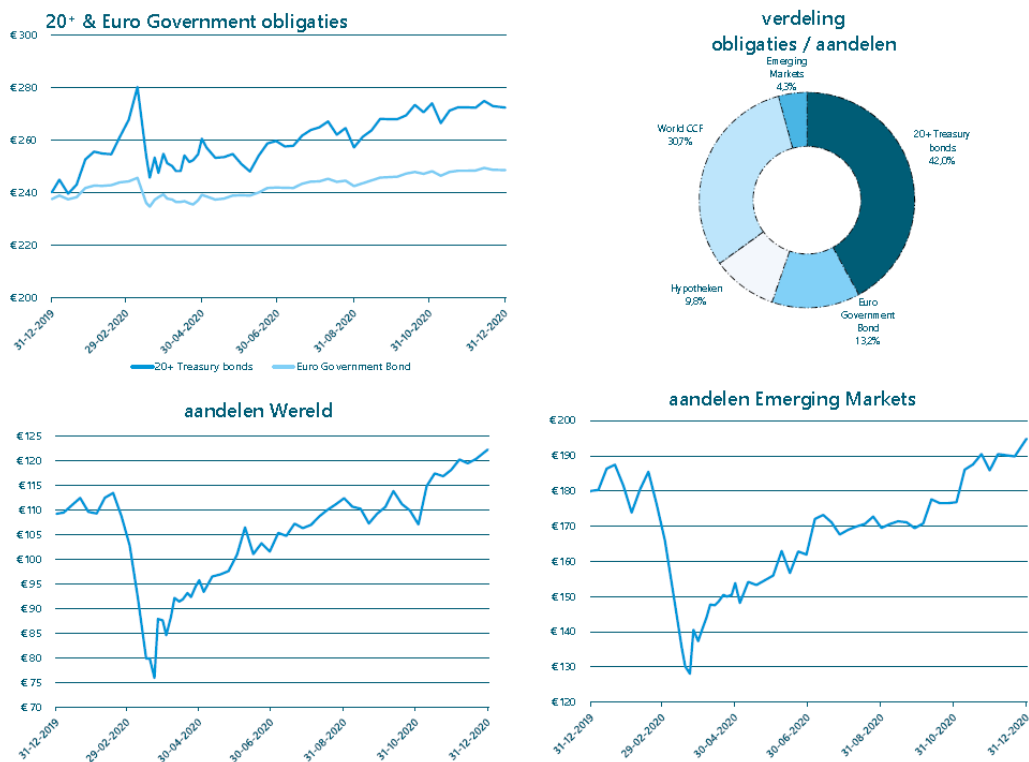
Resultaten 2020

Tabel 4.1 geeft een overzicht van het rendement dat is behaald in 2020 van de verschillende fondsen waarin wordt belegd. Afbeelding 4.1 geeft het koersverloop door het jaar heen van de verschillende beleggingscategorieën. Het totale rendement dat in 2020 is behaald is +10,79 %.

Tabel 4.1 Beleggingsrendement 2020

	Rendement in %	Benchmark in %
obligaties		
20+	13,5	13,7
Euro Government	4,7	4,7
hypotheken		
Syntrus Achmea	2,4	
aandelen		
Wereld	12,2	12,5
Emerging Markets	8,2	8,5
totaal	11,2	11,4

Afbeelding 4.1 Waardeontwikkeling en koersverloop 2020 beleggingsfondsen Pensioenfonds Witteveen+Bos

5

HERSTELPLANNEN (2009-2020)

Historie

Door De Nederlandse Bank wordt toezicht gehouden op de Nederlandse pensioenfondsen. Als een fonds zijn toekomstige verplichtingen niet na kan komen (zie boven voor de uitleg over dekkings- en reservetekort) dient dat fonds een herstelplan op te stellen. In dat plan moet duidelijk worden gemaakt dat het fonds (met het juiste beleid) binnen een termijn van vijf of tien jaar weer aan de eisen voldoet. Tot 2014 was er sprake van herstelplannen in de vorm van korte- en lange termijn herstelplannen. Het pensioenfonds W+B heeft in de jaren 2008 tot 2013 herstelplannen op moeten stellen, in de jaren erna is het soms nodig geweest en soms niet (zoals in 2015 en 2016). Met komst van een nieuw financieel toetsingskader in 2014, veranderden ook de herstelplannen. Er was nog maar sprake van één herstelplan, met een looptijd van maximaal tien jaar.

Eind 2017 was de beleidsdekkingsgraad gestegen naar 105,1 % en was er geen sprake meer van een dekkingstekort, alleen nog van een reserve-tekort. Dit was ook de situatie in 2018. Per eind 2019 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 98,4 %. Dat betekent dat er zowel een dekkingstekort als een reservetekort was.

Situatie per eind 2020

Per eind 2020 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 91,3 %. Dat betekent dat er net als in 2019 weer een dekkingstekort en een reservetekort is. Volgens het herstelplan is het reservetekort binnen de gestelde termijn van tien jaar weg te werken. Er zijn dus op korte termijn geen maatregelen als korten bijvoorbeeld nodig, maar de dreiging is nog niet verdwenen.

Toekomst

De toekomst is met onzekerheid omgeven. Het lijkt erop dat de rekenrente nog wel enige tijd (heel) laag zal blijven, waardoor ook de dekkingsgraden de weg naar boven hooguit beperkt zullen maken. Op basis van de uitgangspunten wijst het herstelplan op een herstel dat zich binnen de vereiste termijn zal voltrekken, maar de huidige ontwikkelingen (Corona, maar ook de uitwerking van het pensioenakkoord) laten een groot gat zien tussen het papier en de werkelijkheid.

6

ONTWIKKELINGEN

Corona

De gevolgen van de corona-pandemie zijn in meerdere opzichten van een enorme omvang. De maatschappelijke gevolgen zijn in vele sectoren aanzienlijk, naast de menselijke schade in de vorm van slachtoffers en sociale ontwrichting. Door het instorten van de financiële markten is de dekkingsgraad van het pensioenfonds in maart 2020 gedaald tot 85,6 %. Voor het pensioenfonds W+B heeft het direct tot gevolg gehad dat er een crisisteam is ingericht dat op verschillende onderwerpen (risico's, uitbestedingspartners, financiële markten) de situaties heeft beoordeeld. Dat heeft onder meer tot gevolg gehad dat het bestuur heeft besloten om de portefeuille te herbalanceren. De reden hiervoor was de enorme koersdaling van de aandelen, waardoor buiten de bandbreedte van de strategische mix werd getreden.

Inmiddels lijken de financiële markten weer enigszins tot rust te zijn gekomen, waardoor de portefeuille weer redelijk hersteld is. Maar in de laatste maanden is ook de rekenrente weer verder gedaald, wat de dekkingsgraden zwaar negatief heeft beïnvloed. Dankzij opgaande bewegingen op de beurs, is de waarde van de bezittingen van het fonds echter flink toegenomen. Vooral door deze ontwikkeling is de dekkingsgraad ultimo 2020 toch weer gestegen tot 96,9 %.

Pensioenakkoord

In juli 2019 hebben de overheid en vakbonden een pensioenakkoord ondertekend. In december 2020 is een internetconsultatie gestart voor de Wet Toekomst Pensioenen. Daarin staan de contouren van een nieuw pensioenstelsel voor Nederland. Ook moet het wetsvoorstel nog door de Tweede Kamer en Eerste Kamer (de beoogde datum dat de wet van kracht wordt is 1 januari 2023), een aantal wijzigingen is wel duidelijk, zoals:

- de afschaffing van de doorsneepremie. Dat betekent dat in de toekomst een jongere deelnemer meer pensioen zal opbouwen dan een oudere deelnemer. De reden hiervoor is dat de jongere deelnemer met zijn inleg veel langer (en dus meer) rendement kan behalen dan de oudere deelnemer;
- de huidige collectieve uitkeringsregeling wordt afgeschaft. Hiervoor in de plaats komt een individuele premieregeling. Pensioenfondsen moeten een keuze maken tussen de bestaande Verbeterde premieregeling en een nieuwe premieregeling. Bij beide premieregelingen wordt pensioen gespaard in een individueel pensioenpotje. Bij de Verbeterde premieregeling kan de deelnemer zelf kiezen hoe defensief of offensief zij wil beleggen. Bij de nieuwe premieregeling bepaalt het pensioenfonds het beleggingsbeleid. Verder is er bij de nieuwe premieregeling een solidariteitsreserve met herverdelingsregels om toch enigszins beleggingsrisico's te delen tussen jong en oud;
- geen toezegging over het te bereiken pensioen. In plaats van de huidige toezegging over de hoogte van het pensioen, na de pensioendatum, wordt op basis van het gespaarde pensioenpotje een prognose afgegeven. Er wordt hiervoor een projectierendement gehanteerd. Omdat er geen toezeggingen meer zijn, zijn er ook geen dekkingsgraden meer.

Bij Witteveen+Bos is een stuurgroep gestart, bestaande uit de directie, de ondernemingsraad en het pensioenfonds om ons voor te bereiden op het nieuwe pensioenstelsel.

Kostenniveau/benchmark

De uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer in 2020 bedragen € 414 per deelnemer (2019 € 385). De vermogensbeheerkosten in 2020 zijn 0,13 % van het belegd vermogen (2019 0,16 %).

Regelmatig worden de kosten van het Pensioenfonds vergeleken met die van andere pensioenfonds in zogenaamde benchmarkstudies. In de S&V Kostenvergelijker zijn de uitvoeringskosten van Pensioenfonds Witteveen+Bos in 2019 met EUR 385 per deelnemer slechts weinig hoger dan de mediaan van EUR 374 per deelnemer voor alle ondernemingspensioenfonds in Nederland. In de S&V Kostenvergelijker zijn de vermogensbeheerkosten van Pensioenfonds Witteveen+Bos in 2019 met 0,16 % van het belegd vermogen veel lager dan de mediaan van 0,41 % voor alle ondernemingspensioenfonds in Nederland.

7

DE PENSIOENREGELING

De belangrijkste kenmerken van de huidige pensioenregeling (per 1 januari 2021) staan hieronder weergegeven:

- het betreft een collectieve opbouwregeling met resultaatdeling;
- in de pensioenregeling is een vaste premie afgesproken en ligt de verdere financiële verantwoordelijkheid bij het Pensioenfonds. Dit betekent dat er een duidelijke scheiding is tussen Witteveen+Bos en het Pensioenfonds. Witteveen+Bos kan niet worden aangesproken voor onderdekking bij het Pensioenfonds, maar kan ook geen aanspraak doen bij overdekking in het Pensioenfonds. In de jaarrekening van Witteveen+Bos komen dan ook geen verplichtingen of rechten jegens het Pensioenfonds voor;
- de totale premiebijdrage is 27,5 % van de pensioengrondslag (werkgever 17,5 %, deelnemers 10 %). De premiebijdrage moet in ieder geval voor meerdere jaren worden gefixeerd; de exacte berekening van de daaruit volgende opbouw is afhankelijk van fluctuerende uitgangspunten, zoals rekenrente en sterftetabellen. De premiebijdrage moet in ieder geval kostendekkend zijn (dit is alleen achteraf vast te stellen);
- de opbouw van de aanspraken geschiedt met 1,275 % per jaar (2021). Het streven is om dit te verhogen naar circa 1,875 % per jaar, in zoverre de premie, de kostendekkendheid van de premie en de wettelijke kaders dit toelaten;
- de pensioenrichtleeftijd is 67 jaar. Er bestaat echter de mogelijkheid om eerder met pensioen te gaan (vanaf 55 jaar). De opgebouwde rechten kunnen dan herberekend worden naar de vroegere ingangsdatum;
- een prudent beleggingsbeleid, hetgeen moet zorgen voor een stabiele vermogenssituatie. Dat wil zeggen geen grote tegenvallers, maar ook geen grote meevallers;
- resultaatdeling kan leiden tot verhoging van de aanspraken. De regeling is erop gebaseerd dat onder 'normale' omstandigheden een positief resultaat ontstaat binnen het Pensioenfonds. Indien voldoende buffers aanwezig zijn en voor zover wettelijke regels dit toelaten, kan dit positieve resultaat worden vertaald in een verhoging van de aanspraken. Jaarlijks (februari/maart) zal het bestuur hierover beslissen na advies van de actuaaris. Lopende het herstelplan wordt geen resultaatdeling toegekend;
- kortingen vinden alleen plaats als de dekkingsgraad lager is dan de wettelijk vereiste waarde. Het zal duidelijk zijn dat deze mogelijkheid beperkt moet blijven. Dat betekent dat er voldoende buffers moeten worden opgebouwd.

Tabel 7.1 Kenmerken pensioenregeling

Kenmerk pensioenregeling	2021	2020	2019	2018	2017
premie	27,5 %	27,5 %	27,5 %	27,5 %	27,5 %
opbouw-percentage	1,275 %	1,15 %	1,225 %	1,30 %	1,10 %
korting pensioenrechten	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
resultaatdeling	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

8

BESTUUR

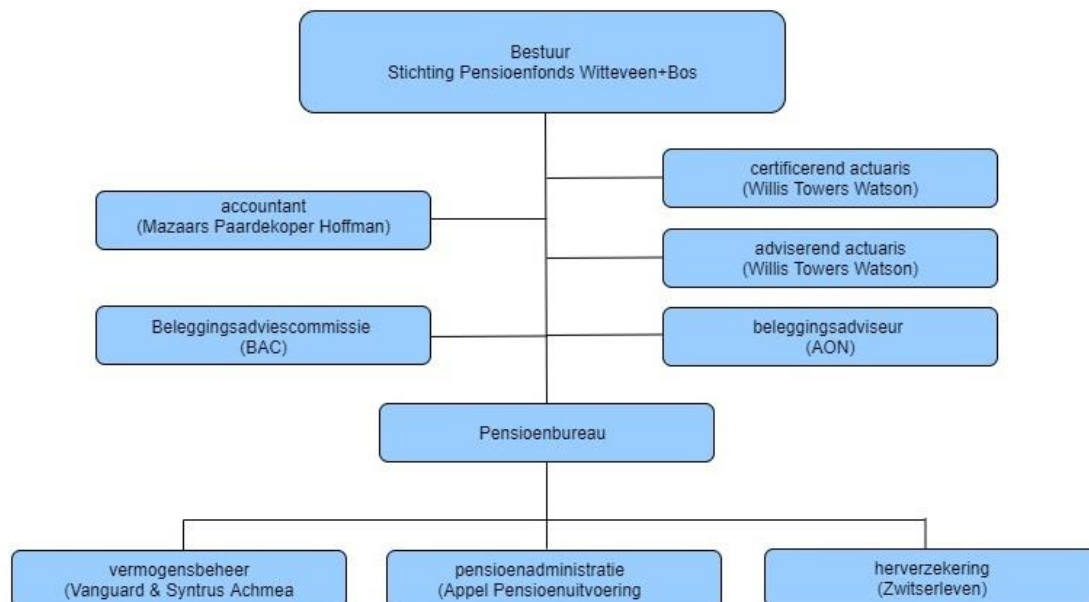
Samenstelling bestuur

Het bestuur van het Pensioenfonds bestaat per 31 december 2020 uit:

- werkgeversleden:
  - drs.ing. J.N. de Koning, voorzitter;
  - ir. S. Delfgaauw;
  - vacature;
- deelnemersleden:
  - ing. I.J.M. de Beer, secretaris;
  - ir. L. Steens;
- pensioengerechtigden:
  - ir. P. Hiemstra.

Bestuursondersteuning

Bij de uitoefening van zijn taken maakt het bestuur gebruik van een eigen pensioenbureau, een door een extern bedrijf verzorgde administratie, diverse adviseurs en controle-instanties, een herverzekeringsbedrijf en twee vermogensbeheerders.

Ter uitvoering van praktische en actuele zaken is een Dagelijks Bestuur ingesteld, bestaande uit drs. ing. J.N. de Koning, ing. I.J.M. de Beer, het bestuurssecretariaat (mevrouw H.H.T. van de Pol-Klein Nagelvoort) en drs. ir. P. Canisius (in zijn functie als directeur van het pensioenbureau). Het Dagelijks Bestuur komt circa acht keer per jaar bijeen om lopende zaken te bespreken.

Ter voorbereiding en begeleiding van het financiële beleid is een beleggingsadviescommissie (BAC) ingesteld, bestaande uit mevrouw M. van Beusekom (Aon, voorzitter), drs. ing. J.N. de Koning en drs. ir. P. Canisius (toehoorder)

Ieder bestuurslid volgt introductie- en vervolgcursussen inzake pensioenen. Het bestuur bezoekt jaarlijks vaktechnische cursussen en bijeenkomsten inzake pensioenen om zich op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen.

Intern toezicht

In het kader van het interne toezicht vindt elk jaar een visitatie plaats door de visitatiecommissie: een commissie van externe deskundigen.

Verantwoording

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2020 de volgende samenstelling:

- werkgeverslid: ir. S.C. van der Biezen (voorzitter);
- deelnemerslid: ir. M. Aalberts;
- pensioengerechtigde: ir. J.H.J.M. van der Graaf.

9

JAARREKENING (VERKORTE VORM)

9.1 Balans per 31 december 2020

Tabel 9.1 Balans per 31 december 2020 (bedragen in duizenden euro's)

(* EUR 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
ACTIVA		
beleggingen voor risico pensioenfonds		
aandelen	69.141	55.886
vastrentende waarden	122.851	113.413
	<u>191.992</u>	<u>169.299</u>
vorderingen en overlopende activa		
premies	1.990	1.768
verzekeringsmaatschappijen	1.075	33
overige vorderingen en overlopende activa	186	44
	<u>3.251</u>	<u>1.845</u>
overige activa		
liquide middelen	964	873
totaal activa	<u>196.207</u>	<u>172.017</u>

(* EUR 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
PASSIVA		
stichtingskapitaal en reserves		
risicoreserve	34.646	30.972
algemene reserve	-40.990	-32.279
	-6.344	-1.307
technische voorzieningen		
voorziening pensioenverplichtingen	202.428	173.206
overige schulden en overlopende passiva		
	123	118
totaal passiva	196.207	172.017

9.2 Staat van baten en lasten over 2020

Tabel 9.2 Staat van baten en lasten over 2020 (bedragen x 1.000)

Tabel 3

(* EUR 1.000)	2020	2019
BATEN		
premiebijdragen van werkgever en werknemers	7.805	6.928
beleggingsresultaten risico pensioenfonds	18.329	22.492
overige baten	1.075	-
	27.209	29.420
LASTEN		
pensioenuitkeringen	-2.164	-1.987
pensioenuitvoeringskosten	-530	-453
mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
pensioenopbouw	-5.973	-4.562
rentetoevoeging	578	343
onttrekking pensioenuitkeringen	2.160	1.990
onttrekking uitvoeringskosten	71	66
wijziging marktrente	-29.808	-28.404
overdracht van rechten	-25	187
overige mutaties	-1.552	571
wijziging grondslagen	5.327	-
	-29.223	-29.809
premies herverzekering	-373	-349
saldo overdracht van rechten	44	-163
overige lasten	-	-
	-32.246	-32.761
saldo van baten en lasten	-5.037	-3.341

9.3 Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Stichting Pensioenfonds Witteveen+Bos is gevestigd te Deventer en heeft ten doel pensioenen te verlenen aan deelnemers, gewezen deelnemers en aan nagelaten betrekkingen van (aspirant-)deelnemers en gewezen deelnemers en wel overeenkomstig de bepalingen in het door het bestuur vastgestelde pensioenreglement.

De aanspraken inzake ouderdoms- en nabestaandenpensioen alsmede de voorziening ter zake van arbeidsongeschiktheid worden verzekerd in eigen beheer. Daarnaast is het overlijdensrisico's van actieve deelnemers herverzekerd.

De grondslagen voor de berekening van premies en de pensioenreserve zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota van de stichting.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechte reeks verantwoord in het resultaat.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en –lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Opmerkingen

Herverzekeringen

Dit betreft de herverzekering overlijdensrisico levenslang en tijdelijk partnerpensioen.

Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft in hoofdzaak de kosten voor administratie, actuaris, accountant, adviseurs en contributies.

